

اتھر و آپ دلیلاں



جاوید عارف

عبدالمتین

بھاویں درد چنگیرے کہے
پھیر وی سہرے کہے
دل دی بات رع
انج تے شعر کہے

اٹھرو آپ دلیان

جاوید عارف



بزم مولانا شاہ (سائیں مولانا شاہ ویلفیئر سوسائٹی)

41-A چوہان روڈ، اسلام پورہ۔ لاہور

111157

808.81 JAVED ARIF
J21W ATHROO AAP DALEELAN, BY JAVED
ARIF, LAHORE, BAZM-E-MAULA SHAH, 2010
144 p

1. TITLE
2. POETRY

حق و انکھویر

عبدالستین (ساہیوال)	نکھ چتر
ایس کام کمپیوٹرز، اوکاڑا 0300-6952580	کمپوزر
جنوری 2010ء	پہلی واری
روپے	مئل
کرامت سخاوت پرنٹرز، شاہ زیب مارکیٹ، کوہ روڈ، لاہور	چھاپہ خانہ

ایہہ کتاب حکومت پنجاب دے شعبہ امور نو جواناں، ثقافت تے معلومات دے مل ورتن
نال چھپی اے۔

ISBN:978-969-8082-38-3

بہشتِ مُقیمِی
ماں جی
دے ناں

آکھن نوں تے شاعر ہور جتھیرے نیں
میں کاغذ تے سچے حرف اُکیرے نیں
میں لفظاں نوں اپنے غم وچ گنھیا اے
ایہدے وچ میں دل دے اتھرو کیرے نیں

کین ون

9
14
19
21
23
25
27
29
31
33
35
37
39
41
43
45
47
49
51
53
55
57
59
61
63
65
67
69
71
73
75
77

مارف دی غزل وچ روئی سازی: امن خیال
شوق دا پیٹھا: جاوید مارف

محمد
نعت

بڈل چوکھا کھڑ کے تے ڈر جاناواں
آکھس لوں تے شاعر ہو رہی تھیرے نیں
قسمت ہار کھیلاں ورگے
مقلوماں دے دروٹا نے جھڈ ناں جاوون
اوڈک اک دن صبر پیالہ بھر جانا ای
دل نوں کھیڈ کھڈاؤن لگییاں سوچ لوں
بھاویں پلے لکھ نہیں ہنڈرا
دل نوں کھیڈ کھڈا لے تے پھر سوں لھیں پار
چار چھیرے ٹھپ ہیرے، وچ بڈاؤے کھلیں گے
چپ چھتیاں اندر اندر دی مردیاں رہنا
پیار دے بدلے وکھری جی سوغات ملی
جوتوں بیباپا پناں جھڈے
ولے لوں وی اجڑا پے گیا تے
اودوں ویلا ہور سی بابا
بیٹھے بیٹھے ہور سیا پاپا بیٹھے آں
اودہ اتھ اے جد ہر ٹورے، اودہ تے اتھ تاداں نیں
دل دے تاروی مل جانے نیں
موتھہ ووتھہ بہہ کے دل دے ڈکھ سناؤن لوں جی کردا اے
مجھ مجھ پینڈا، ایویں گل ودھائی جاندا
برقاں وانگوں کھرناں جاواں
آپ تے ہر نوں نیواں کر کے لگی جانے
اُس مٹلاں دے واسی نے تے مت نکاؤے گھلے نیں
سورج دے لشکارے وٹھے
زور اور نے ہماں دے ناں دھرتی ایویں لاسی اے
انج تے کھیڈ گچ جی رہی
خورے حابے لے کتا پینڈا کھنڈا پینڈا
ایویں تھل تھل ناں یارا
خالم نہیاں ساتھوں کھونک جاندا اے

اتھرو آپ دلیلاں

خوشیاں تے غماں دا شمار ہونا چاہیدا

پھیر کنج اوہ سانوں ڈاہ دیندے

بھاویں رنگ رنگیلے رے

کئی بھن کے او تھوں سی بھج آیا، یارو! لہجھے رکتوں شراب دیئے

بوہتی گل ودھا بیٹھاتے پھیر کیہہ کرسیں

میرے دل دیاں چیکاں نیں

چاہوں والے گھٹ گھٹ جھمپیاں پاؤن والے

ڈنن نوں جے تار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

وصل تے گوکھاوندے، کدے ناں پکدڑا وال

ذہناں چوں دانائی ملتی

چاچا کے تھک کے سٹ دیتا، سی روڑ بھرے پنڈاں بھاریاں وچ

گمروچ بھاٹڈے وچ پئے نیں

آل دوالے عاشق تک کے، اگھاں وچ غرورائے گدا

بھکھ پیر پیر کے بیٹھی رہی

کندھاں ہونیاں، پودا دے دا ویڑھا کھچیا

کچے ڈھوں تکیں تے ایہہ سوچ لوں، ساڈا ناں ہوسی بے گھاریاں وچ

ساڈے وس ناں یاری رہی

اسیں آپ اڈاریاں بھالدے ساں، ساڈا تھاں تھاں رزق کھلار دیا

چادر بیٹیاں ملتی سی

رت جانے کیہڑیاں عذاباں دیاں گلاں نیں

ہور کوئی مجبوری اے تے رہن دیو

روگ دل والے کڈھوٹ دیندے، ہے اوہ کون اے جیسوں دھر یکدے نہیں

دل دی جد کنسولیناواں

اوس دُنیا تے پیار وٹھیا سی

جیہڑا بجن یاراں نوں وی تھک جاند اے

عشق دے ویڑھے دے وچ وسیاں، بھر دیاں برساتاں

جانندی داری دکھارو لا پا جاواں گا

یاں توں یاراں دے وچ بہہ کے دل دے ورتے کھولیں ناں

آئیاں بجاں ہور زیادہ

بجن بیٹھے کول تے غزلاں لکھی جا

ڈگھاں دی شاہکار، کہانی پھیر کھواں گا

بھاویں درد چکیرے کہے

عارف دی غزل وچ روئف سازی

میں غزل دے نویاں شاعران توں مایوس ہوندا جا رہیا ساں جے ایہناں دی اکثریت نہ تے شعر کہن وچ دلچسپی رکھدی اے تے نہ ای محنت تے ریاضت دی قائل اے۔ پر جیکر غزل نوں جاوید عارف ور گیاں تکھیاں سولاں ملدیاں کھیاں تے اوہ ویلا ڈور نہیں جدوں ایہدا اجادو وی سرچڑھ کے بولے گا۔ ایہہ تاثر جاوید عارف دیاں غزلاں پڑھ کے قائم ہويا۔ جاوید عارف نے اوہ سارے لوازمات ورتے نہیں جیہڑے اک غزل دا حصہ ہوندے نیں۔ لہذا دیاں غزلاں فکری تے فنی طور تے پکھیاں تھکھیاں، چھویاں تے ٹھکھویاں نیں۔

جاوید عارف نے ”اقمر و آپ دلیلاں“ وچ صرف تین غزلاں ہم قافیہ شامل کیتیاں نیں باقی ساریاں غزلاں مردف تے خوبصورت نیں، تے ایہہ ای ساڈا ایس سرناویں دا موضوع نیں۔ جمہوں جاوید عارف دی عمر دے کسے شاعر نے اپنے سوہنے سنکھے تے سُچجے ڈھنگ نال نہیں کیتا۔ اج توں پہلاں لکھن والے محنت کردے سن تے فنی موٹکافیاں نال اپنا شعر سوار دے سن۔ اج دے شاعر محنت توں جی چاندے تے آسانیاں لہندے نیں۔ تاہوں تے نثر نوں وی نثری نظم داناں دے کے اک نویں صعب سخن تیار کیتی بیٹھے نیں۔ دسو جیہڑی ہے ای نثر اوہ نظم کیوں ہوئی۔ کم از کم عارف تے ایہہ الزام نہیں لگدا۔ غزل دے سارے اصولاں نوں

بروئے کار لیاؤندے ہو یاں جیہڑی ایہناں نے لکھی اے اوہنوں نہ سراہنا نا انصافی ہووے گی۔
 جاوید عارف ہوراں نے چھوٹیاں ردیقاں وی ورتیاں نیں تے لیاں وی۔ قافیہ معنوی لحاظ ناں نہ
 کجھے نہ رفٹ بیٹھے تے اودوں اوہنوں کہندے نیں قافیہ تک ہو گیا اے۔ کئی واری ایسے ترڈو وچ
 ورتیا گیا قافیہ ردیف نوں فق کر دیندا اے۔ جاوید عارف نے بحر اں تے ردیقاں واسوہنا ورتارا
 کیجا اے:



مظلوماں دے درد وٹڈانے چھڈ ناں جاون
 ساڈی وستی لوک سیانے چھڈ ناں جاون
 آنا جانا، ملنا جلتا، چھڈ بیٹھا این
 بھین بھراتے یار پرانے چھڈ ناں جاون



دل نوں کھیڈ کھڈاؤن لکیاں سوچ لوں
 اکھیاں نوں پرچاؤن لکیاں سوچ لوں
 مر جاؤن دا سکا انت وچھوڑا ای
 گل وچ پھاہا پاؤن لکیاں سوچ لوں



دل نوں کھیڈ کھڈالے تے پھر سوں لھیں یار
 اجڑی جھوک وسالے تے پھر سوں لھیں یار
 چنگے دن آ جا سن چنگیاں خواہاں نوں
 اکھاں وچ سجالے تے پھر سوں لھیں یار

روپ تے چھب وکھاندیاں نظر آؤندیاں نیں۔ روایت تے جدیدیت دا سوہنا تال میل رکھدیاں نیں:

اودوں ویلا۔ ہور سی بابا
 وکھری اوہدی ٹور سی بابا
 عارف لے گیا راس اساڈی
 جس وج بہتا زور سی بابا



مکھ پیر پیار کے بیٹھی رہی
 ماں خواب اُسار کے بیٹھی رہی



ہور کوئی مجبوری اے تے رہن دیو
 دل دی نہیں منظوری اے تے رہن دیو
 جام وصال دا دے کے چھڈنا چنگا نہیں
 عشق دی شرط جے دوری اے تے رہن دیو



جن بیٹھے کول تے غزلاں لکھی جا
 ایہہ ویلا انمول تے غزلاں لکھی جا
 سڑ دے نیں جے دشمن ہور وی ساڑی جا
 رنج و جا توں ڈھول تے غزلاں لکھی جا



بدل چوکھا گھڑ کے تے ڈر جانا واں
بجلی کڑ کڑ کڑ کے تے ڈر جانا واں



کھجھ کھجھ پیندا ایویں گل ودھائی جاندا
آپ وی روندا ، سانوں نال روائی جاندا



ڈگھاں دی شاہکار کہانی پھیر کہواں گا
مل گئے جے غم خوار ، کہانی پھیر کہواں گا
انج تے سونہاں ساں میں اٹھدیاں لہراں داوی
کنج ڈبیا وچکار ، کہانی پھیر کہواں گا

ایہہ نہیں ساڈے جاوید عارف ہو ری جیہناں اپنی غزل دے وچ مڑ کے ردیف نوں
نویں زندگی وتی اے۔ اج ایہو جیہے اچھی سچ اپنی شاعری وچ کون کر دا اے۔ ایہہ ضرور کے پیر
استاد دے چنڈے ہوئے لگدے نہیں۔

امین خیال

لاہور

۱۷۔ دسمبر ۲۰۰۹ء

شوق دا پینڈا

شاعر اپنی گل شاعری وچ ای کردا سوہا وندا اے۔ جے کرا لیس توں وگھ وی گھ اپنے
 بارے یاں اپنی شاعری بارے دنا پے جاوے تے اوہ اک عجیب جیہی اوکھت وچ پھس
 جاندا اے۔ ایس سے میں وی گھ اجیہے سہیڑے وچ ای مھسیا ہو یاواں پئی دساں تے
 کیہہ دساں۔ میرے کول تے کوئی وی اجیہا مان نہیں جیس تے پڑ وچ للکراں ماردا پھراں۔
 بس مک دی گل تے اپنی گو اے پئی تھاؤں تھا ئیں اڈ دا اک پکھیر و آں جیہوں روٹی
 روزی دے مسئلے انج چائی پھر دے نیں جیویں سکتے پتیاں نوں ہوواں نے گھڑ چایا
 ہووے۔ ہوواں آسرے رلکن والیاں دی ناں کوئی اپنی مرضی ہوندی اے تے ناں ای

حالات اوس توں اوہدا ناں پتا محمدے نیں۔ بس اک مجبوری دا جبر اے جیہڑا اپنے من دی کردا اے۔ اپنے بارے جان کاری ویاں گلاں تے میں اپنی پہلی کتاب ”ویراں پڑے ہیں راستے“ وچ کر چکيا ہاں تے کیتی گل پھیر کرن دا ایڈا فائدہ وی نہیں ہندا۔ ایس لئی دوہرائی دی اذیت توں میں وی بچنا چاہندا واں تے تہانوں وی ایس بکھیڑے نہیں دھریکنا چاہندا۔

کدوں توں شعر آ کھ رہیا واں ایہدے بارے تے مینوں آپ وی کوئی سُر سُر ت نہیں۔ ہاں، اینا جاننا ہاں پئی 2008ء وچ جدوں میری پہلی کتاب چھپن لگی تے فضل احمد خسرو ہوراں میرا ناں رانا جاوید رؤف خان تو جاوید عارف کر دتا۔ ایس تہدیلی نے مینوں ادبی حلقیاں وچ اک تعارف ای نہیں بکھیا، جین جوگامان وی دتا اے۔

شعردی چاواں بھری جسی نے میرا ناں فضل احمد خسرو ہوراں نال جوڑیا تے انجنگا پئی بھلیں پیا ہو یا راہی ادبی دنیا دے حیرت خانے وچ آ گیا اے۔ ایہناں دے قُرب وچ میرے شوق نوں نوٹن پنگر یواں ملیا۔ اوہناں مینوں ایس جادوگری دے اسرار و رموز ای نہیں دتے، میری کتاب نال چینک نوں وی سواہرا کر کے سدھی راہ پایا۔ اوہناں نال بیٹھک ودھی تے مینوں اردو پنجابی دے ڈھیر سارے شاعراں نوں پڑھن دا تے طن دا اتفاق ہویا۔ خسرو ہوراں دی بیٹھک وچ بیٹھ کے مینوں اپنی لوک بولی وچ لکھن دی پریرناں ملی تے میں جگرا کر کے اک پیر ہور اتے ودھایا تے اپنے من نوں پنجابی شاعری ول آلا لیا۔ حوصلہ کر کے پہلے دیاں لکھیاں ٹاویاں ٹاویاں پنجابی دیاں غزلاں تے نظماں خسرو ہوراں نوں دکھایاں۔ اوہناں میرا حوصلہ انج ودھایا پئی میریاں ساریاں کھلیاں لکھتاں نوں منسوخ کر دتا تے نویں سریوں پنجابی شاعری دی بسم اللہ کرن لئی آکھیا۔ مینوں

اوہناں دی ایہہ گل اوپری جہی تے لگی پر میں دل میلاناں کجھ تے پنجابی وچ غزلاں لکھن لگ پیا۔ ایس نوں آغاز وچ مینوں احساس ہو پئی پنجابی بولی راہیں گل کرن وچ میرے لئی اردو نالوں کتے ودھ سوکھا اے۔ گل دلوں اٹھدی اے تے اپنے مفہوم دا پورا پورا ابلاغ کرواندی اے۔ انج میرے تے ایہہ گل کھلتی پئی اپنی بولی وچ کیتی شاعری ای سچی تے کھری شاعری ہوندی اے۔ باقی تے بس تاک ٹوٹیاں تے تک بندیاں نیں۔

فضل احمد خسرو ہوراں دی بیشک نال بھوت نے مینوں ادبی دنیا دا من چاہیا ویسب دتا۔ اتھے میں چراں تائیں وڑوٹ کے ڈاکٹر ثار احمد، پروفیسر ڈاکٹر مرزا محسن الدین، محمد اسلم پراچہ ایڈووکیٹ، انور ملک، حشمت لودھی تے مرزا شاہد بیگ ورگے محقق، نقاد، ادیب، شاعر تے علم دوست بہلیاں دیاں گلاں باناں تے محناں سن دارہیا۔ دھرتی نال بھوت، دھرتی دی بولی تے ثقافت نال پیار، لوکائی دے ڈکھڑے، ادب، فلسفہ، نفسیات، عمرانیات، تواریخ تے ہو روی خورے کھڑے کھڑے موضوع چھڑ دے رہے تے بیشک دیاں محناں دا حصہ بندے رہے۔ میں..... جس کولوں اپنیاں ای بیتیاں واپریاں سانبھیاں نہیں سن جاندیاں تے ایہو گلاں ”ویراں پڑے ہیں راستے“ دے ورقیاں تے الیک دیتیاں سن، ہو رڈ گھسی ہو گیا۔ من وچ اٹھلدا ڈگھلاں دا دریا میرے صبر توں باہر ہو یا تے میرے اتھرو ”اتھرو آپ دلیلاں“ بن کے شعراں راہیں کورے کاغذ تے کرن لگ پئے۔ تاہوں تے میرے منوں گل اٹھی:

خسرو دیاں بٹھکاں وچ بہنا کھڑا سوکھا اے

انگھاں وچ ڈگھلاں دا غمار ہونا چاہیدا

ایہناں ساریاں غماں نوں تے حیاتی دیاں آوڑاں سوڑاں نوں اپنے اندر سمیٹ سو

کے جذبے ذہن دی دستی وچ مزاحمتی عمل شروع کر چکے سن، سگوں ایہناں دگھاں توں نویں ہمت تے پالنا دا آدرش پارہے سن۔ ایس نویں پڑاؤ تے جدوں میں گجھ غزلاں خسرو ہوراں نوں دکھائیاں تے میری خوشی ایس گلوں دونی ہو گئی پئی اید کیس اوہناں میرے شوق ہکاریاں دی سلاہنا کیتی تے میرا مان ودھایا۔ ”اتھرو آپ دلیلاں“ وچ میرے دگھاں دا پشتار اے یاں پھر خسرو ہوراں دی بیٹھک توں لگی چٹیک دی پھوٹا اے۔ امین خیال ہوراں دیا چے وچ ٹھیک ای لکھیا اے: ”ایہہ نیں ساڈے جاوید عارف ہوری، جیہناں اپنی غزل وچ مڑ کے ردیف نوں نویں زندگی دتی اے۔ آج ایہو جیسے اچھ اپنی شاعری وچ کون کردا اے۔ ایہہ ضرور کے پیرا استاد دے چنڈے ہوئے لگدے نیں۔“

میںوں ایس گل تے فخر اے پئی فضل احمد خسرو تے اوہناں دی بیٹھک دا ماحول میرا استاد اے تے میںوں ایس گل دی وی بڑی خوشی اے پئی اتھے گھلیاں باہواں نال میںوں جی آیاں نوں آکھیا جاندا اے۔ جد کہ آپ بھانے بڑے بڑے جگادریاں نوں نیڑے وی نہیں پھٹکن دیتا جاندا تے اوہ ایس ماحول نوں ترسدے ای رہ جاندا نیں۔

ڈاکٹر میاں ظفر مقبول ہوراں دا دلوں شکر گزار آں پئی دل دیاں دل وچ نہیں رہیاں، کتاب بن کے تہاڈیاں اگھاں دے ساہنے نیں۔ ایس کتاب دا کمپوزر شاہد لطیف چودھری چنگا بلی اے پئی کسے حالیں وی تعاون توں مکھ نہیں موڑدا۔ آفاق منظر ساڈی بیٹھک دا سوہنا جمن اے، علی امجد ادب نوں پڑھن تے کجھن دا ستھرا سجاؤ رکھدا اے۔ داؤد قمر دانیال وی ساڈی بیٹھک دی رونق اے۔ بیٹھک دے ایہناں سارے دوستاں دی حوصلہ افزائی نے میںوں بڑے حوصلے دتے نیں۔ ”اتھرو آپ دلیلاں“ نوں پڑھ کے جانچ تے کرو پئی میرے دل دریا دے دگھاں وچ کئی گویا گہرائی اے تے میرے من نے لوکائی

دے دُگھاں نوں کیویں تے کتنا گو محسوس کیتا اے۔ میں اپنی گل کرن وچ کتنا گو کامیاب
رہیا ہاں۔ میں تے بس ایہو آکھ سکنا:

دا . دی بولی بولن عارف

اتھرو آپ دلیلاں ورگے

تھاڈے وتوں جواب دی اڈیک رہوے گی۔

جاوید عارف

۳ جنوری ۲۰۱۰ء

مکان نمبر 146، گلی نمبر 2، غازی آباد، اوکاڑا

موبائل: 0321-3090121

حمد

ساری دُنیا ہتھ پیار کے جس دے کول سوالی
 سبھ توں اچّا نام اے اوہدا، اوہدی ذات اے عالی

اوہ ہے مالک ، اوہ ہے خالق ، اوہا حاکم سبھ دا
 اوہا سبھ دا سرجن ہارا ، اوہا سبھ دا والی

چن ، ستارے ، سورج ، سارے اوہدے حکمیں جگدے
 ناں لگدا ناں وسدا یارو! وکھری شان نرالی

اوس رحیم ، رزاق دی کھڑی کھڑی صفت گناواں
خلقت نوں اُس جیون دیتا ، ساری خلقت پالی

اپنے من وچ بھالیں اوہنوں ، اوہ وسنیک اے دل دا
جنگل جنگل بھالیں جے توں ذات نہ جائے بھالی

اپنے یار پیارے کارن ساری کھیڈ بنائی
میں ورگے وی جس دے درتوں بھر لئی جھولی خالی

میں تیرے محبوب دا بردا ، اپنا حق اے میرا
جے میں آواں طور تے رتا! مینوں دیکھیں دکھالی

شاہ رگ توں نزدیک ایس سن لے دل دیاں گھیاں گلاں
بھر دے میرے چکلیاں ہتھاں والی سکھنی تھالی

اوہ رحمان رحیم اے ساری دُنیا دا رکھوالا
ساتھوں عارف ہندی ناہیں عیٹھے دی رکھوالی

نعت

قدمیں لگ کے اپنے دُکھ سناون نوں جی کردا اے
 کملی والیا! شہر مدینے آون نوں جی کردا اے

سڑدا رہندا ساں پر اک دن سیرت آپ دی پڑھ لئی سی
 اُس دن دا ای اپنے دُکھ ودھاون نوں جی کردا اے

کلم کلیاں لکھاں بُت پرستاں لگے ڈٹیا جو
 رب دا وی تے اوہدیاں قسماں کھاون نوں جی کردا اے

جیہڑا رستہ آپ نے دیا ، غیا ایڈا سوکھا نہیں
جان دی بازی لا کے فرض نبھاون نوں جی کر دا اے

اُنج تے لکھاں منن والے جنت دے وچ جاون گے
آپ دی سنگت دے وچ اوتھے جاون نوں جی کر دا اے

ڈولن ہارا ، راہواں بھلیا ، سیہ کاراں دا موہری آں
میرا پھیر وی تیریاں نعتاں گاون نوں جی کر دا اے

طائف دے وچ جہناں جتیاں دے وچ رتتاں ڈگیاں سن
اوہو جوڑے عارف سرتے چاون نوں جی کر دا اے



بدل چوکھا گھر کے تے ڈر جانا واں
بجلی کڑ کڑ کڑ کے تے ڈر جانا واں

ہر پاسے ای خوف دیاں جاگیراں نیں
پتا وی جے کھر کے تے ڈر جانا واں

انج ڈرایا ہویا واں میں یاراں دا
جے کوئی آ جائے تڑ کے تے ڈر جانا واں

سُن دا ہاں کوئی نویں مصیبت آؤندی اے
اگھ ذرا وی پھڑکے تے ڈر جانا واں

کھرد کھرد ہسدیاں ویکھ کے دل لپچاؤندا اے
جے کر جیوڑا دھڑکے تے ڈر جانا واں

پہلاں ای جو گجھ میرے اُتے ویتی اے
دل اوہدے دل ہڑکے تے ڈر جانا واں

عجب کہانی میری، میریاں یاراں چوں
کوئی نیڑے پھڑکے تے ڈر جانا واں

کیہہ دساں میں کیویں راتاں کٹنا واں
ساہ آؤندا اڑ اڑ کے تے ڈر جانا واں

بچر وچھوڑا اگ اے عارف جاویں ناں
ایہہ بھانہ بھڑجد بھڑکے تے ڈر جانا واں



آکھن نوں تے شاعر ہور ہتھیرے نیں
 میں کاغذ تے سچے حرف اُکیرے نیں
 میں لفظاں نوں اپنے غم وچ گھنصیا اے
 ایہدے وچ میں دل دے اتھرو کیرے نیں
 اج دی نہیں ایہہ صدیاں توں جنگ جاری اے
 پر ہن ویریاں ڈاڈھے پائے گھیرے نیں

دل دیاں اکھاں نال ای رستہ لبھنا اے
 جنا! چارے پاسے گھپ ہنیرے نیں

چنگے رہسو روک لوو جے پردیسی
 ساڈے اتھے جوگیاں والے پھیرے نیں

بھیر پئی تے کوئی نیڑے لگدا نہیں
 اُنج تے عارف بجن یار ہتھیرے نیں



قسمت ہار کھیلاں ورگے

ورتن ہار کھیلاں ورگے

ماس ناں بوٹی چھڈن کوئی

آدم زاد نہیں چھلاں ورگے

کس دے اُتے ویراں ، سارے

ڈوبن ہار نہیں جھیلاں ورگے

ہر گل دے وچ تچے ہندے
ساڈے یار وکیلاں ورگے

جن دے اُتے چکو پاؤندے
رُشدی ہار ذلیلاں ورگے

ہر پیاسے نوں پانی تھے
کریئے کاج سبھیلاں ورگے

کون کسے دا بھب اے جھلدا
لکھے حرف اپیلاں ورگے

چار قدم تے رہندا بھاویں
پھیر وی پنڈے میلاں ورگے

دل دی بولی بولن عارف
اتھرو آپ دلیلاں ورگے



مظلوماں دے درد وٹڈانے چھڈ ناں جاون
ساڈی وستی لوک سیانے چھڈ ناں جاون

روز غماں دی نویں کہانی ، کیہہ کرنا ایں؟
دیکھیں بچن ساتھ نبھانے چھڈ ناں جاون

اپنے آپ دی بازاراں وچ بولی لا دے
گھر نوں بچے بُھکھے بھانے چھڈ ناں جاون

اچیاں گلاں ، لے ہتھ نیں بیبا تیرے
ساڈے ورگے ساک نماں جھڈ ناں جاون

جے کر بجنا! کھیڈ دلاں دے نال ناں جھڈی
ہو کے عاشق تموجھانے جھڈ ناں جاون

آنا جانا ، ملنا جُلنا جھڈ بیٹھا ایں
بھین بھراتے یار پرائے جھڈ ناں جاون

کوڑی پھلکی سہہ کے جیہڑے مُرد مُرد آؤندے
سوچ لویں اوہ ناز اٹھانے جھڈ ناں جاون

ایہناں دے ناں تیری جان پچھان اے ، بجنا!
شہر ترے نوں ایہہ دیوانے جھڈ ناں جاون

اودوں تائیں دل دا بوہا گھٹھا رہنا
جڈ تک عارف یار دھگانے جھڈ ناں جاون



اوڑک اک دن صبر پیالہ بھر جانا ای
آخر توں وی باہواں کھڑیاں کر جانا ای

تیتھوں نہیوں پھر ہلونا جھلیا جانا
میں تے ڈگدیاں ڈھیندیاں لہنوں جر جانا ای

دل ناں لاویں بازاراں دی رونق دے وچ
مزد گھرد اوسے اجڑے مہجڑے گھر جانا ای

اوپنے دھکے دے کے جھٹھوں تینوں کڈھیا
نیت نمازاں مُرد کے اوسے در جانا ای؟

ایہہ فرعونناں والا رُعب حیاتی تائیں
فرعونناں دے وانگوں توں وی مر جانا ای

پہنچ گیوں جے اوس دوارے تے کیہہ کہنے
لکھاں اوتھے تر گئے توں وی تر جانا ای

آکھیا سی ناں! غم نوں دل دا راہ ناں دیویں
نہیں تے پنڈا ہولے ہولے کھر جانا ای

ایویں اُچیاں بگلاں عارف کیوں کرنا ایں
کیہڑا چٹیا دل دی بازی؟ ہر جانا ای



دل نون کھیڈ کھڈاون لکیاں سوچ لوں
 اکھیاں نون پرچاون لکیاں سوچ لوں

مٹھڑے بولاں لوں لوں دے وچ رچ جانا
 اوہنوں گلنیں لاون لکیاں سوچ لوں

قولاں ہارے جیوندی جانیں مر جائدے
 بوہتیاں قسماں کھاون لکیاں سوچ لوں

پیار دا انت اخیر نہیں سجا دیکھی دا
موت دے مونہہ وچ جاون لکیاں سوچ لوں

اتھے پہلاں نالوں دکھ ودھیرے نہیں
او پردیسی! آون لکیاں سوچ لوں

دیکھیں! اتھے بچن دھوکھا دے جانڈے
بوہتی گل ودھاوون لکیاں سوچ لوں

ہاواں والے بھانہڑ دے وچ سڑ جاسیں
دکھی دل نوں تاون لکیاں سوچ لوں

مر جاون دا سکا انت وچھوڑا ای
گل وچ پھاہا پاون لکیاں سوچ لوں

عارف! جھلیا! نمھا نمھا کھیڈی جا
پیار دا بھارا چاون لکیاں سوچ لوں



بھاویں پتے لکھ نہیں ہندا
دل اوہدے توں دکھ نہیں ہندا

ایہدیاں اپنیاں پرکھ پچھاناں
نیا دل کوئی اکھ نہیں ہندا

وعدہ کر کے مول ناں آندوں
دل وی تیتھوں رکھ نہیں ہندا

اوہدے آون دے موسم وچ
ساون والا کچھ نہیں ہندا

اوہدیاں سے کروڑیاں گلاں
عارف پتے لکھ نہیں ہندا



دل نوں کھیڈ کھڈا لے تے پھر سوں لھیں یار
 اُجڑی جھوک وسا لے تے پھر سوں لھیں یار

اپنے دل دے موسم دی رکھوالی لئی
 اندر جھاتی پالے تے پھر سوں لھیں یار

گھنجیا ویلا ہتھ نہیں آؤندا میں آکھاں
 نچ کے یار منالے تے پھر سوں لھیں یار

اج کل سجنا چور لٹیرے حاکم . نہیں
اندروں گنڈی لالے تے پھر سوں لھیں یار

چنگے دن آ جاسن ، چنگیاں خواہاں نوں
اگھاں وچ سجالے تے پھر سوں لھیں یار

لمیاں کالیاں راتاں گھپ ہنیرے نہیں
سانوں کول بٹھالے تے پھر سوں لھیں یار

پیار پریت دے غم تے تیرے کہنے نہیں
ایہناں نوں چکالے تے پھر سوں لھیں یار

تیریاں دکھریاں گلاں پیار چ روکاں نہیں
ایہہ دیوار ہٹالے تے پھر سوں لھیں یار

عارف کد اوہ روز خبر نوں اوندہ اے
دل دے وچ بٹھالے تے پھر سوں لھیں یار



چار چُھیرے گھپ ہنیرے ، وچ بڈاوے کھیلن گے
رت دا دیوا بال کے عاشق ایہہ راتاں وی جھیلن گے

بُٹکاں بھر بھر وٹڈی جاویں پیار دیاں سوغاتاں نوں
بے قدرے نیں لوکی تینوں پونی وانگوں ولین گے

اج دی ہیر وی بیلے جا کے رانجھا رانجھا کردی اے
اج وی کیدو اُنجے سگوں کھیڑیاں دے ناں ٹھیلن گے

سائنس دے اج صدقے جاییے ، نویں پواڑے پوندی اے
ہُن سُنیا پر نیجن لکیاں رت نوں رت ناں میلن گے

عارف پٹیا بجا تیرے بھوئے چڑھ گئے چاواں نیں
ایس بگانی جوہ دے لوکی پنجن گے تے پیلن گے



چپ چپتیاں اندرواندری مر دیاں رہنا
صبر پیالہ پینا دکھڑے جر دیاں رہنا

ہاری جانا روز حیاتی والا پینڈا
کچیاں کندھاں وانگوں پل پل کھر دیاں رہنا

یار! سیانے جے نہیں من دے تاں کیہہ ہويا
ساڈا کم اے سچیاں گلاں کر دیاں رہنا

اوڑک بیبا رحم اوہناں نوں کھانا پینا
تیرا کم اے ٹھنڈے ہوکے بھر دیاں رہنا

توڑکے ہوئے گھرے نیں تیرے بچن بلی
توں ڈب جانا اوہناں پھیر وی تر دیاں رہنا

اگو ہتھیں وج وج تاڑی ٹٹھی یاری
تہمت پھیر وی ساڈے اُتے دھر دیاں رہنا

گھر چھڈیا تے دُنیا تکی وَن سونی
پر ، ناں چھڈیا اگو اُتے مر دیاں رہنا

عشقی دی ایہہ کھیڈ اوتی کھیڈا جتیا؟
چندڑی ہووے یاں دل ہووے ہر دیاں رہنا

عارف ہن تے جا وڑنا اے روز مسیتے
چنگی گل اے پھلی عمرے ڈر دیاں رہنا



پیار دے بدلے وکھری جہی سوغات ملی
 پھر ہونے تے ایہہ کالی رات ملی
 کتنے سوہنے دل تے دستک دیندے رہے
 دل دے اندر اگو اوہدی ذات ملی
 سولی چڑھ گئے پھیر کتے آں منے گئے
 ایویں تے نہیں سانوں ایہہ اوقات ملی

چسکے لے لے گلیاں وچ بدنام کرے
دُشمن نوں ایہہ کیویں ساری بات ملی

مُڑ آئے ساں ، اوہدی گل ای رہ جاوے
ایویں تے نہیں بچن سانوں مات ملی

یاداں دی ایہہ کھیتی عارف کیوں سکدی
اگھاں تھانی رج کے تے برسات ملی



جے توں بیبا پاپ ناں جھڈے
ویلا گردن ناپ ناں جھڈے

یاد ہوا دے وانگوں آوے
پیراں دی وی چاپ ناں جھڈے

اوہنوں جے میں نُھلنا چاہواں
دھڑکن اوہدی تھاپ ناں جھڈے

لکھاں جن ڈراؤندے رہے پر
دل نے تیرے جاپ ناں چھڈے

کیویں وچ پردیس دے جیواں
مینیوں اوہدا تاپ ناں چھڈے

چھڈ دے نہیوں دشمن نوں وی
جد تک سانوں آپ ناں چھڈے

ڈردیاں ڈردیاں ڈکھ سناواں
مخمل وچ الاپ ناں چھڈے

چپ کر دل دیاں دل وچ رکھ لے
عارف کدھرے چھاپ ناں چھڈے



وِ لے نوں وی اُجڑنا پے گیا تے
گھراں توں وی وچھڑنا پے گیا تے

ترے لیکھاں دے بھیرے کوچھ پاروں
زمانے نوں وگڑنا پے گیا تے

اوہ ظالم ہے کسے دی وی نہیں سندا
کسے گل تے جے اڑنا پے گیا تے

بلال جیش وانگوں ریت اُٹے
 ترے پنڈے نوں سڑنا پے گیا تے
 ذرا عزت نہیں رہنی ، غم دے پاروں
 سہارا جے پکڑنا پے گیا تے
 مرا ایہہ دیس لکن والیاں نوں
 کدے جیلاں . ج تڑنا پے گیا تے
 شرافت ٹھیک اے پر حق تے عارف
 کراں گے کیہہ؟ جے لڑنا پے گیا تے



اودوں ویلا ہور سی بابا

وکھری اوہدی ٹور سی بابا

آکڑ نہیں سی سانجھی جاندی

اوہ جنگل دا مور سی بابا

دل تے تے سے روکاں رکھیاں

اگھیاں پھلی خور سی بابا

کھیکھن گیلے ، پاڑے ویلے

بس دڑی کمزور سی بابا

ایویں نہیں اوہ چٹیا میتھوں

بُگل دے وچ چور سی بابا

کاہنوں روگ غماں دے لائے

جندڑی نوئیں نکور سی بابا

اوہ قاتل اے ، اوہ ظالم اے

چارے پاسے شور سی بابا

عارف لے گیا راس اساڈی

جس وچ بہتا زور سی بابا



بیٹھے بیٹھے ہو سیاپا پا بیٹھے آں
 سچ دی سولی اپنا آپ چڑھا بیٹھے آں

سڈھے پدھرے ون سونے رستے جھڈ کے
 چکڑو دے وچ اپنی گڈ پھسا بیٹھے آں

چدھر دیکھو جھوٹھے لوکی پیلاں پاؤندے
 دھری اپنی اک مسیت بنا بیٹھے آں

رب رسول نوں من والے سچ تے مردے
ایسے لئی تے سبھ کجھ داتے لا بیٹھے آں

چل دلا! ہن ہمت کر کے لگے دھپے
لما پینڈا ، بھارا بھار اٹھا بیٹھے آں

ہولی ہولی سارے بلی جھڈی جاندے
تچی دتو ، کینڈا ، جرم کما بیٹھے آں

ہن تے بلیا! گلاں سدھیاں سچیاں ہوسن
سے سے واری پہلے دھوکھا کھا بیٹھے آں

ظالم نوں نہیں اٹھن دینا عزم اے ساڈا
اس دی گردن گوڈیاں پٹھ دبا بیٹھے آں

عارف چتے پھیر ای ربا جت اے تیری
اس کارن ای سارا گجھ ونجا بیٹھے آں



اوپدا حق اے چڈھر ٹورے ، اوہدے ہتھ تناواں نہیں
دل دا کیہہ اے ایہدے پتے ہو کے نیں یاں ہاواں نہیں

کیہہ ہو یا جے ساڈے لئی ہن اوہدا بوہا گھلدا نہیں
مے خانہ تے ایہدے ورگیاں ، ہور وی کنیاں تھاواں نہیں

مے خانے چوں چسکی لا کے آیا وچ بازاراں دے
ودھ توں ودھ کے سوہنے ڈٹھے ، وگھو وگھ اداواں نہیں

اوہ رحمان رحیم کریم اے ، مذہب دے وچ پڑھیا سی
ملاں خورے کتھوں پڑھدا ، دین دے وچ سزاواں نیں

دیکھو ناں! تقدیر نے سُٹیا کتھے جا کے ظالم نوں
جیہڑا سانوں آکھدا سی ایہہ جھاں نیں تے گاواں نیں

دل تے قابو رکھ لیندوں تے گل بڑی ای چنگی سی
عارف ہن تے سرتے آئیاں پگن ہار قضاواں نیں



دل دے تار وی میل جانده نین
چنگے یار وی میل جانده نین

چنگے لکھاں دی ایہہ گل اے
کجھ دلدار وی میل جانده نین

مُھلاں اُتے ہونٹ جے رکھیئے
سُولاں ، خار وی میل جانده نین

سارے جیہاں ول نہیں تگدے
چچے پیار وی مل جاندے نہیں

کتنی ساڈی عزت کر دے
جاندی وار وی مل جاندے نہیں

تاج و تخت نصیب دی گل اے
جمدیاں سار وی مل جاندے نہیں

رکھ اتار نوں عمانبھ کے بچنا!
سو بیمار وی مل جاندے نہیں

پھلاں نال جے اُلفت رکھیے
پھلاں ہار وی مل جاندے نہیں

عارف کیوں مایوس ایں یارا!
جیون ہار وی مل جاندے نہیں



مونہہ دونہہ بہہ کے دل دے دُکھ سناون نوں جی کردا اے
ایسے لئی تے میرا مکتے جاون نوں جی کردا اے

ویہناں آں جد کجھ وی تے ہُن مٹکاراں نوں ہندا نہیں
میرا وی پھر جھوٹیاں قسماں کھاون نوں جی کردا اے

پھلاں ورگے بچے دھپاں دے وچ ننگے پیریں نیں
یارا! میرا اپنی کھل لہاون نوں جی کردا اے

دل وچ زہر کدورت لے کے ہس کے ملدے رہندے نیں
سمجھ نہیں آؤندی کیویں جھیاں پاون نوں جی کردا اے

یاراں لائے زخماں وچوں پیڑاں ایویں اٹھدیاں نیں
کدی کدی تے میرا شور مچاون نوں جی کردا اے

چارے پاسے ہاواں ، ہنجو ، ہوکے ، حال پکاراں نیں
دُنیا کولوں ، ربا! جند چھڑاون نوں جی کردا اے

چلیئے ، چل کے مجنوں دا وی ڈیرا ڈپا تک آئیے
صحراواں دی دل نوں عیش کراون نوں جی کردا اے

جنت نوں گجھ خالی رکھیں ، خورے چھیتی آ جاواں
ربا! میرا کدی کدی گھر آون نوں جی کردا اے

ایڈھے مہنگے دل دے بدلے اوکھے ہوکے لیتھے نیں
عارف ہن تے رج کے ڈکھ ہنڈاون نوں جی کردا اے



کھجھ کھجھ پیندا ، ایویں گل ودھائی جاندا
 آپ وی روندنا ، سانوں نال روائی جاندا
 میں وی آں پر ہور وی نئے ڈٹے دیکھے
 بن ٹھن کے اوہ سبھ دے ہوش اڈائی جاندا
 مکے جا جا وعدے کردا ، کیہہ فیہہ اے؟
 سانجھ سلوک چ اوویں وتھاں پائی جاندا

ایہہ دُنیا تے کد دی یارو! مَنک چَک جاندی
خورے کھیڑا بھن وی کھیڈ کھڈائی جاندا

ویلا ضدی بال دے وانگوں کھیڈاں کھیڈے
سانوں وانگ غبارے اچا چائی جاندا

خورے اوہ مایوس اے ساڈے کولوں ، تاہیوں
نویں فرشتے دُنیا وچ گھلائی جاندا

رب ضروری اے تے پھیر اوہ اگو چنگا
کاہنوں پتھر گھر گھر رب بنائی جاندا

سوکھا سی تے ساڈی اوہنے وات نہ پنچھی
اوکھے ویلے عارف حق جتائی جاندا



برقاں وانگوں کھر ناں جاواں
 راہواں دے وچ مر ناں جاواں

قولاں ہارے جی نہیں سکہے
 کچے گھرے تے تر ناں جاواں؟

روز دا رُنا چنگا نہیوں
 بجر وچھوڑے جر ناں جاواں

میں راہواں توں ڈر دا رہناں
راتاں نوں وی گھر ناں جاواں

اگو گھر دا بوہا ملیا
ہور کسے وی در ناں جاواں

انھیاں گھور ہنیریاں راتاں
ہوراں وانگوں ہر ناں جاواں

جنت دے وچ پھیر میں مولا!
جا سکنا واں پر ناں جاواں

عشق شراب وی تھوڑی لگدی
جیون دا گھٹ بھر ناں جاواں؟

شہر تے عارف چھڈنا پینا
اوہنوں پاگل کر ناں جاواں؟



آپ تے سر نوں نیواں کر کے لنگی جاندے
سانوں چک کے سچ دی سولی منگی جاندے

جمدیاں کوئی بھیڑا ہندا ، جھوٹی گل اے
بھیڑے لوکی اپنے رنگ وچ رنگی جاندے

وڈھے ڈھڈاں والے اٹکا شکر نہیں کر دے
بکھو بک بنا کے ہور وی منگی جاندے

ڈر دے باریاں دُڈھ پیالے بھر بھر رکھے
پھیر وی موقع ملدیاں سانوں ڈنگی جاندے

پچھلے پیریں لتر کھا کے بھج دے دیکھے
ڈاڈھے دے گھر جیہڑے وانگ ملنگی جاندے

ساڈے وصل دیہاڑے کتنے تاپ چا بھج گئے
باقی بوہے اگوں لنگھ دے کھنکی جاندے

وکھریاں راہواں چھڈ دے عارف جے کر جینا
اودھر ٹر پے چڈھر سارے سنگی جاندے



اُس محلاں دے واسی نے تے بت بکاوے گھلے نیں
میں بیٹھا ہُن سوچی جاواں ، میرا واس محلے نیں

سے سے واری دھو کے کھا کے مُڑ اوتھے ای جانا ایں
تینوں وی نہیں جینا آؤندا جے کر یار نکلے نیں

زہر پیالہ پیون والے اودوں قدراں پاؤندے سن
اج دی نویں کہانی وچ اوہ کملے پیلے پتے نیں

کتنے غم دے مُحمدے جھکھرو ساڈے دل نوں ڈھاؤندے رہے
ٹھل تے لئے نہیں بھاویں یارا! اوکھیاں ہو کے ٹھلے نہیں

اصل اصولاں والے لوکی لکھاں وانگوں زلدے نہیں
دھرتی ماں نوں دیکھن والے ، اتھے رج سولے نہیں

کل وی کیدو کھیڑے تَل کے ہیر نوں چت کے لے گئے سن
دل دے روگی رانجھے اتھے آج وی خالی پتے نہیں

کل وی اوہناں دے لئی یارو! سولی انت ٹھکانا سی
آج وی سچ تے چلن والے عارف کلم کلتے نہیں



سورج دے لشکارے ونڈے

لوکاں جن ستارے ونڈے

ہور جے گجھ ناں لتھاتے پھر

لے کے دُکھ اُدھارے ونڈے

مٹاں مسجد دے ونج کھیہ پئے

آپو ونج پارے ونڈے

یاراں میری بدنامی دے
ہتھو ہتھ شمارے وٹھے

ڈنگراں دی سیوا دے کارن
بال نمائے سارے وٹھے

کیہا میرا ڈڈھ بھرا اے؟
حمدیاں پیار دئے دھارے وٹھے

یاراں دی ولجھوئی پاروں
اوہناں نال خسارے وٹھے

عارف بیٹھا جھکی جاوے
ہاڑا ، میرے پیارے وٹھے



زوراور نے بمباں دے ناں دھرتی ایویں لاسی اے
لکھاں دی رت ایس تے ڈلتھی، مڑ پیاسی دی پیاسی اے

کھوہ کے لے گئے رزق اساڈا، مٹکھاں پکھے جھڈیاں نیں
پھیر وی آکھن ہور لیاؤ، ایہہ تے سبھ گجھ باسی اے

یاں تے رب ناراض اے ساتھوں، یاں پھر آپ گچبجے آں
شہراں دے وچ خوف دا پہرہ، پنڈاں وچ اداسی اے

اندرو اندریں منٹاں کریئے ، خورے ترس اوہ کھا چاوے
جیہنوں وچ مسیتی لہدے ، اپنے دل دا واسی اے

ایہو جہی ہن ریت ٹری اے ، عقل دی گل جے دس پیہے
بوہتے کہندے لہنوں چھڈو ، ایہہ بھیڑا دسواسی اے

لتر کھا کھا مُر وی جا جا او تھے سجدے کردے نیں
شرم حیا تے غیرت لگدا ، اوہدے گھر دی داسی اے

لکھاں اج ہزاراں اٹھے بھيڈاں بن کے رہ گئے نیں
یاں غداری سمجھ جے آؤندی ، یاں پھر بدحواسی اے

ارباں اتے کروڑاں دے کے کنج اوہ واپس لے جانڈے
تینوں سمجھ نہیں آؤنی ، عارف! ساری کھیڈ سیاسی اے



اُنج تے کھیڈ گچجی رہی
شکر اے عزت گچی رہی

ساری عمر غماں دی بدلی
ساڈے سر تے گچی رہی

جندڑی مُرد وی کھیڑا چھڈ دا
بھاویں دُگھوں رتی رہی

زور اور نوں آقا غیا
کاہدی تیری جچی رہی

حمدیاں لا توں موت دی نوبت
ہولے ہولے فچی رہی

کئے لاڑھے چھڈ کے ٹر گئے
دُنیا اوویں جچی رہی

اوہ وی پاگل، میں وی پاگل
خوف رہیا ناں لچی رہی

جیون موت دا ساک اے، جیویں
چھوڑ گھر توں بھجی رہی

عارف سچ چوں کیہہ لہدا ای
پنڈے تے ناں دجی رہی



خورے حالے رکتا پینڈا کھننا پینا
 جہاں دی سجائی کولوں پچنا پینا
 کھلوی لہہ جائے یار دا سر ناں نیواں ہووے
 ایہہ گل ہے تے اگھاں دے وچ چچنا پینا
 پیراں وچ زنجیراں ، مونہہ تے تالے لا کے
 کتھیں مندراں پا کے اتھے پنچنا پینا

استھے این اتاواں والی کھیڈ نہیں چلدی
دور دے دا آپے اوہنوں دستا پینا

ایویں دور دریڈے کدھرے دل ناں لاویں
دھرتی واجاں ماریاں تے پھر اچھنا پینا

اوکھے ویلے بھین بھراواں وات ناں پچھی
دور دریڈے جا کے کدھرے دستا پینا

پہلے اپنیاں سدھرلں سانوں دھکی رکھیا
ہن اولاد دی پاروہ چوکھا تھکنا پینا

دھوکھے بازاں دی یاری توں کلا چنگا
عارف تینوں دل تے قابو رکھنا پینا



ایویں تھل پُتھل ناں یارا
 بہہ کے کرے گل ناں یارا؟

صبر دی سانجھ گواچ ناں جاوے
 مینوں اینج دہل ناں یارا

تیرے تگتے بھونکیں جاندے
 ایہناں نوں تے تھل ناں یارا

گجھ تے سچی گل کرن گے
سارے تیرے دل ناں یارا

دل نوں مساں منایا اے میں
نت سنہیے گھل ناں یارا

ایہدے چھالے دل وچ پیندے
پیار وچ کاہلا چل ناں یارا

دل دے اکٹے قابو چنگا
اس نوں آکھ چل ناں یارا

آ جا مُڑ کے گھل مل ہے
آ جا چلیے ، چل ناں یارا

نیا تیرا ظرف اے عارف
دُشمن سانگے رل ناں یارا



ظالم نیا ساتھوں کو تک جاندا اے

پھیر دی جاندا جاندا کھٹے چک جاندا اے

ایسے لئی تے وصل دا دعویٰ چک لیا اے

چوتھے پنجویں لکدا لکدا تک جاندا اے

سوہنا کوئی اج تائیں نہیں پھاہے لگا

جس دی خاطر عاشق موہرا پھک جاندا اے

جَدّ وی اوہدی محفل کوئی جھڈ جاوے تے
سَدّھا ساواں ساڈے اُتے شک جاندا اے

کئی ہنیر تے چکھو آن دوالے ہوندے
اُلفت دا پھل جَدّ باغاں وچ پک جاندا اے

پہلاں ای نہیں کوئی پچھدا شہر وچ اوہدے
جَدّ ملدا اے ہور وی فقرے دھک جاندا اے

تیرے گھر نوں جاوَن لکیاں بھجیا جاواں
اپنے گھر نوں آؤندیاں پنڈا تھک جاندا اے

کدّ تک عارف سر نوں نیواں کیتی رکھیے
آخر ترلے کر کر بندہ اک جاندا اے



خوشیاں تے غماں دا شمار ہونا چاہیدا
 مَن دا تے پاپ دا نہیں بھار ہونا چاہیدا
 دُنیا تے جس کیرے گھم دی اے گھمتی جائے
 عاشقاں لئی وگھرا مار ہونا چاہیدا

مونہہ اُتے دھوڑ اُتے تکیاں تے چھالے ہون
 یار ولے جانڈیاں شکر ہونا چاہیدا

نویاں تے سوہنیاں نیں چادراں مزاراں تے
دل کرے ، ساڈا وی مزار ہونا چاہیدا

ساڈیاں مخالفاں نوں لتیاں حیاتیاں؟
ساڈے نال وی تے ایہہ وپار ہونا چاہیدا

دوزخاں تے جنتاں دا ویروا ای چھڈیے
پیاریا او! پیار دا حصار ہونا چاہیدا

*خسرو دیاں ہٹھکاں وچ بہنا کبھڑا سوکھا اے
انگھاں وچ دُگھاں دا خمار ہونا چاہیدا

عاشقاں دی بٹی جہی سہان دتاں عارفا
جاگرے ، وفاواں ، عتبار ہونا چاہیدا

*فضل احمد خسرو



پھیر کجج اوہ سانوں ڈاہ دیندے
اسیں آپ اوہناں نوں ساہ دیندے

سانوں وکھت نہیں اک اکلپیاں نوں
اوہدی بھوئیں نہیں لوکی واہ دیندے

ڑگھاں نال اے بھوئیں دی شان یارا
جے وڈھے تڑی آہ دیندے

رہا! سہکدے رہے سخاوتوں نوں
چٹا ہندا تے وچوں گراہ دیندے
لوکی دانے دکھیر کے بہہ رہندے
رسی کھج پکھیرواں پھاہ دیندے

جے ایہہ سرت ہندی توں حساب لینا
چند جمدیاں بھر توں لاه دیندے

دل وچ سی ڈنگھاں دی اک بلدی
پھیر کیویں ہواواں نوں راہ دیندے

اوہنوں آپ نموشیاں مار دیتا
واج مار دا عرت پناہ دیندے

کلا چنگا ایں عارفا! نھل تے نہیں
یار مارنے کار وساہ دیندے



بھاویں رنگ رنگیلے رہے
 اوسے در تے کیلے رہے
 ویلے کتنی بھن کے لٹھے
 اوہدے ہونٹ ریلے رہے
 کتنی واری دھوکھا کھا دھا
 دل دے اوہو حیلے رہے

لیکھاں ہتھیاں تھگ کے جھڈیا
روندے بیٹھ سہیلے رہے

حق حلال دی کھاؤن والے
سٹکے وانگوں تیلے رہے

قطرہ قطرہ خون پلایا
یاراں دے رنگ پیلے رہے

آخر اک دن قبریں جا چئے
لکھاں لوگ ٹیلے رہے

کس دے جھڈیاں رب مردا اے؟
ساڈے لکھ ویلے رہے

قسے اوہ تے جھیاں پاؤندا
عارف آپ انکھیلے رہے



کئی بھن کے اوتھوں سی بھج آیا ، یارو! لہئیے رکتوں شراب دیئے
جدوں ڈانجھ لگئی ، اساں ڈیک لائی ، دسو! ساقی نوں تڑت جواب دیئے؟

دل تنگ نہیں کری دا ساقیا او! پیاسے پی جاون تے ثواب ہندا
جی بچی سی اساں اوہ ونڈ دتی ، تینوں کاسدا پھیر حساب دیئے؟

بوہا عشق دا کدے دا بند ہويا ، ہن ہورویں کھیڈ اے چن ماہی!
کوئی پھیر وی پیار دی راہ لگے ، اوہناں دوواں دے ہتھ گلاب دیئے

گل سَکدے پانیاں گال دتی ، ہن جے سوہنی وی کدھروں بھال لئے
کچا گھڑا وی کدھروں لہجہ جاسی ، کتھوں لہجہ کے وگدے چناب دیئے

جدوں رب دے کول میں پیش ہوساں ، میرے ڈکھ گنا ہواں توں ودھ جاسن
رب آکھسی ایس نے حد کیتی ، ڈکھ لے لیئے تے ثواب دیئے

جیہڑے ملاں سچ چندڑی گالدے نیں ، جیہناں خواب وی دیکھنے چھڈ دتے
کوئی اوہناں دی گل وی سن لیئے ، چلو جاگدی اکھ نوں خواب دیئے

سر چڑھ فرشتے ورسی پائی ، واری تیری اے کتھے ای دل تیرا
ہتھیں دے کے اوس نوں بھل بیٹھے ، کپہہ رب نوں جا جناب دیئے

نھیرے گھٹ ہوون ، بڑا بن ہوسی ، دیوا دل دالا وی تے بال لیئے
اک کم تے کرنیئے عارفا وے ، کالی رات نوں اک ماہتاب دیئے



بوہتی گل ودھا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں
 باہواں گل وچ پا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

توں ایں سوہنیا! آساں لا کے بیٹھا ہویا
 جے اوہ گل نھلا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

ڈک لے تھوڑے اگلی واری کم آون گے
 سارے نیر بہا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

بھیڑے دن نیں ورھدیاں وچوں جان بچا
رہندھ تے کھوندھ ونجا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

سارے بجن اگدوں ہمت ہارے ہوئے
توں وی پٹی ڈھا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

میرے نال ای تیرے دل دی رونق ، بچا!
میں وی کدھرے جا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

دل دے سرتے پیلاں پاؤندا پھرنا ایں توں
اوپدے ناویں لا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

عارف تھوڑیاں ان کہیاں وی چھڈ لے یارا
سارے دکھ سنا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں



میرے دل دیاں چیکاں نیں
 بھاویں ریت تے لیکاں نیں
 ساہا سر توں لکھیا اے
 کنیاں ہور اڈیکاں نیں؟
 ہن تے عید وی آ گئی اے
 کھڑیاں وصل تریکاں نیں

اپنیاں ہتھوں مر گئے آں
رشتے سبھ دھریکاں نیں
لوکاں توں ناں ڈر عارف
گلاں میرے تیرکاں نیں



چاہون والے گھٹ گھٹ چھیاں پاون والے
 کدھر کڑ گئے؟ اپنا حق جتاون والے

گوڑیاں پھکیاں میریاں گلاں سن کے بولے
 کد ہوندے نیں سارے درد ونداون والے

میں تے تیرے ظلم نوں سہہ کے رو لینا واں
 آ جاون گے تینوں وی تڑپھاون والے

ربا! تیریاں کھیڈاں نیں ہُن میں کیمہ بولاں
تھیستی ٹر گئے سانوں گود کھڈاون والے

چند گھراں وچ دولت مینہہ دے وانگوں ورحدی
باقی سارے ڈھپاں وچ کرلاون والے

ہن تے ربا آن اجاڑاں گھر وچ پیاں
بھیج فرشتے ایدھر جھاتی پاون والے

دیکھ ولا! ہُن آہن بڑھاپا طاری ہویا
ہن نہیوں دن اپنا آپ مناون والے

عارف ہُن تے نکرے لگ کے ویلا کڈھ لے
ٹر گئے یارا! تیرے ناز اٹھاون والے



دُشمن نوں جے تار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟
 اوہ وی ڈنڈی مار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

پہلاں کیہڑے چنڈی وچ سی تمنے چتے
 دل دی بازی ہار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

اُنج وی اوہنے کد اساڈی وات سی پنچھی
 اودھر نوں ای یار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

مقصد لئی تے جان وی دینا اوکھا نہیوں
میرا جے گھر بار گیا تے پھیر کیہہ ہویا؟

اوبدے ڈکیاں اسیں وی کیہڑے ڈٹے گئے آں
ملاں اوس بازار گیا تے پھیر کیہہ ہویا؟

جینے خواباں دی نگری نوں سُجیاں کیتا
میں اوتھے ہر وار گیا تے پھیر کیہہ ہویا؟

بجنا! اوہیو ہتھ لکیراں نال نیں تیرے
ست سمندر پار گیا تے پھیر کیہہ ہویا؟

انج وی یاداں دے دوزخ دا بالن ہے سی
انج وی دل نوں وار گیا تے پھیر کیہہ ہویا؟

جے عارف دے ناں تے اوہنوں غصہ آؤندا
چھڈو ہن ہنکار گیا تے پھیر کیہہ ہویا؟



وَصَل تے گُو کھاوندے ، کدے ناں پکدی دال
پوجن نوں ہُن مالکا! کوئی ہور لُون ناں بھال

مُٹھن بھانے جا کے جدوں مسجد کرن آباد
کیوں ہون فرشتے خوش ناں ، جد وینہدے ایہا حال

دُھپاں سرتے جر کے ، جدوں ویلھے گھر نوں جان
کیہہ اوہناں تے ویتدی ، جد مُٹھے سوندے بال

اک پل ہور ناں جیوندا ، میں دُنیا دے وچ یار
جے ناں ہُندا بیلیا! دل دا ایہہ جنجال

کہیہ اوہناں دی چنڈی ، جے بچن ہون ناں کول
لکھاں طعنے سہندیاں ، جے گھلے چھڈن وال

کیویں مولا بھیجسی ، دوزخ دے ول پھیر
ڈھیر غماں دا ٹوکرا ، ہوسی میرے نال

ڈھیر زکوتاں دے کے اوہ جنت گنجی جان
جنت تائیں پھیلیا ، ایہہ مایا دا جال

بردہ جیس حبیباً دا ، آپے کرسی خیر
میں تے گجھ نہیں بولنا ، جے قبریں ہوئے سوال

عارف زردی مونہہ دی سبھ پردے دیسی کھول
ہُن آپ چھیراں مار کے ، توں مونہہ نوں کر لے لال



ذہناں چوں دانائی مٹھی
قلموں دی رُشنائی مٹھی

ہور قیامت کیہ ہونی اے؟
اوہدی کھیڈ کھڈائی مٹھی

مڑ توں سارا سودا ہوسی
یارا! تیری سائی مٹھی

مست ملنگاں وی کنڈ کیتی
ڈیرے توں سردائی مٹی

اوپنے جھڈیا اے تے خوش آں
اپنے نال لڑائی مٹی

رب کسے دا دل ناں توڑے
لگدا نال ، خدائی مٹی

عمران مکیاں ، چنگا ہویا
بدنامی ، رسوائی مٹی

عارف مریا ، بجن چکے
اوپناں دی اچوائی مٹی



چا چا کے ، تھک کے سٹ دیتا ، سی روڑ بھرے پنڈاں بھاریاں وچ
ہن ہرکھ کاہدا؟ جے میں کنڈ کیتی ، مینوں کیہہ لتھا؟ ایہناں یاریاں وچ

بھاویں اگ ہووے جیٹھ ہاڑھ والی ، بھاویں پوہ تے ماگھ دی ٹھار ہووے
ہتھ جام اساڈڑے دے چھڈو ، اساں خوش رہساں ، رتتاں ساریاں وچ

اک اصل اوقات دی حد ہندی ، بوہتا اچیاں میلاں چج جانی دا نہیں
اوتھے باز تے ہلکے چیر دیندے ، ماڑا پھرے جے اُچ اڈاریاں وچ

رانجھے عشقِ بچ آپ نوں نون کیتا ، اتے تحت ہزارے نوں لیک لائی
کھیڑے بچ کے لے گئے ہیر اوہدی ، اوہنوں کیہہ تمہا جھماں چاریاں وچ

چڑی بن دی اے ، بچے ڈھا دیندے ، تمہاں تمہاں تے آٹنے پھیروی نیں
انج پیار بھرے گھر بن جاندے ، ہندا نال اے رب اُساریاں وچ

تیرے شعر اولڑے عارفا وے ، جسے جا کے گاؤندے گاؤن والے
اوتھے سوہنے توں سوہنے وی ڈھے پیندے ، ڈھیر لگ جاندے بوہے باریاں وچ



گھر وچ بھاٹڈے وچ پئے نیں
 آٹھ گوانڈھی بھج پئے نیں

جیہڑی داچ نہ لے کے آئی
 اوہنوں سو سو لج پئے نیں

کدھرے سائیاں لکیاں ہوسن
 ایویں نہیں اوہ سج پئے نیں

کل نوں تیرے گھر بمب ڈکسن
میرے گھرتے اج پئے نہیں

پھر اوسے دے بوہے ڈگیا
دل نوں سے سے سچ پئے نہیں

عملاں تائیں جھٹن دے لئی
ویلے تائیں جھج پئے نہیں

سچیاں اکھاں والے عارف
پانی پی پی رنج پئے نہیں



آل دوالے عاشق تک کے ، اگھاں وچ غرور اے لگدا
سانوں ہُن اوہ گھاہ نہیں پاؤندا ، نیت وچ فتور اے لگدا

ساڈے پیار دی یکنی پاروں ، اوہدے مونہہ تے لالی آئی
یارو! گل ایمانیں دساں ، جنت دی ہُن حور اے لگدا

اوہدے گھر نوں آون لکیاں ، بھجے بھجے آئے ساں پر
جاون لکیاں اپنا گھر ہُن ، دیکھو! کتا دور اے لگدا

سُدا کوئی طور دے اُتے اپنی جھلک دکھا دیندا اے
کاہنوں یار دا بوہا چھڈیے ، سانوں ایہو طور اے لگدا

میرے دل دے خون نوں اوہنے ، متھے اُتے لایا ہے سو
کنا بھولا یار اے میرا ، اوہنوں ایہہ سندور اے لگدا

تچی گل اے سانوں کیمہدا عشق چج مرنا آؤندا سی پر
جے کوئی جان لڑا کے جتیا ، ساڈا وچ قصور اے لگدا

ٹٹیاں باہواں دے ناں یارا! کم کرو تے کیہا ہوسی
ایہو مُڑ کے کہنا پینا ، رب نوں نہیں منظور اے لگدا

پردیسی تے اسی وی ساں پر ، ساڈی تھاں تھاں یاری ہے سی
کلتے بندے نوں تے یارو! گھر پردیس ضرور اے لگدا

جھوٹھیاں ، ماٹھیاں گلاں اُتے ، ہی ہی واہ واہ کیتی نہیں جے
عارف اوہنے تاہیوں چھڈیا ، بھاویں چج غرور اے لگدا



مُکھ پیر پار کے بیٹھی رہی

ماں خواب اُسار کے بیٹھی رہی

پکی غماں دے نال سی سانجھ ساڈی

خوشی روپ سنوار کے بیٹھی رہی

اوہنوں یار دی تانگھ نے ساڑ دیتا

جٹی لسیاں ٹھار کے بیٹھی رہی

کتے پیو دی پگ نہ ڈھے جاوے۔
دھی سوچ وچار کے بیٹھی رہی

کچھ سانوں سی ویلے نے بنھ رتا
اوہ وی دلوں اتار کے بیٹھی رہی

تیری راہواں سچ عارفانچھ تے لے
اوہ کیہہ دھارنا دھار کے بیٹھی رہی



کنہاں ہونیاں ، پیو دادے دا ویڑھا کچھیا
 سب گجھ وکیا ، پھیر وی پتے گجھ ناں بچیا

پھلے ویلے لہدا پھر دا یار پرانے
 پر ناں جانے پچھوں کیہہ کیہہ لوڑھا مچیا

اتھے بڈھے ٹھیرے بوہتے مرنوں ڈر دے
 دُنیا والی رونق کولوں کیہدا کیا

چار دہاڑے ہور وی ربا! واج ناں ماریں
ہن آ کے تے اوہدے پیار دا بوٹا پکيا

جیوندی جانیں تے نہیں ہردا پیار دی بازی
اوڑک توڑ نبھاساں جیہڑا بھارا چکيا

اج دیاں ہیراں ”میج“ کر کر لوڑھ مچایا
اج تے یارو! ”بیلنس“ گھل گھل رانجھا تھکيا

سوہنیاں دی اشنائی عکولوں عارف پنج جا
بھل کے جیہنے اودھر تکیا ، ڈاڈھا مھسیا



کچے دھوں تکیں تے ایہہ سوچ لوں ، ساڈا ناں ہوسی بے گھاریاں وچ
تیرے بوہے تے اک کے بہہ رہساں ، سانوں رکھیا ای برے لاریاں وچ

مونہہ زور تے بھاویں رج کے ساں ، پھیر ویلے دی ہتھ وچ واگ وی سی
کیہہ اوس کیتا؟ ایہہ رب جانے ، سانوں سانھیا اوس کناریاں وچ

کوئی مینوں وی عشق سکول دتو ، جتھے جا کے داخلہ لے لوں میں
چار اکھرتے لکھت دھریک دیندوں ، گلاں لکھ گھلیاں نیں اشاریاں وچ

بانہہ کڈھ کے اوس دی بانہہ پھڑ کے ، اوہنوں دل دے ویڑھے چوں تھاں دتی
پھیر اوس نوں لکھدیاں ویکھ لٹا ، ناں لکھیا سی مٹاں ماریاں وچ

ایویں عشق دے وچ جا سر دیتا ، دل توڑ کے اوس نیں ستیا ای
دل جین دے گوچرا رکھ لیندوں ، تینوں کیہہ لبھا کتاں بھاریاں وچ

ٹساں ہیر ، سکی ، سوہنی ، صاحباں دا ، ایویں نام کھلاریا جگ اُتے
جے کوں شک اے ، آکے ویکھ لوو ، میرا یار اے سوہنا ساریاں وچ

جے میں چھڈ کے کدھرے ٹر گیا ہاں ، پھیر جتا تینوں تے سار ہوسی
اوہیو یار سی میں ، دلدار سی میں ، جنوں رکھدا سیں لے کاریاں وچ

چنگا ہو یا اے جے ساڈی سنگ لٹھی ، ہن گھل کھلا کے گل ہوسی
سانوں مونہہ ملاحظے مار دے سن ، ٹسی آپ ای پے نتاریاں وچ

چائیں چائیں بجے بازی جت لیاں ، سی یار دے ہتھ وچ گل عارف
انج آپ ولوں کڈھ وٹ دتے ، مُڑ ناں ڈٹھا بازی ہاریاں وچ



ساڈے وس ناں یاری رہی
ساتھوں وی پنڈ بھاری رہی

گل مٹی چند وارن دی
انج تے دُنیا داری رہی

اکھ جھپکن دی نھل پاروں
بار رہیا ناں باری رہی

انگھاں نال سو دل ڈھایا
اوبدی ایہہ سٹ کاری رہی

مکلیا نقہ راتاں دا
پھیر وی انگھیں دھاری رہی

کھیڈتے رنج کے کھیڈے آں
سے سے ہا ہا کاری رہی

بھاویں دکھ تھکایا سی
سچی سانجھ اڈاری رہی

بھکھدی محفل جھڈی اے
ساڈی کھیڈ نیاری رہی

فصل اجاڑی ساکاں نیں
عارف ساکا داری رہی



اسیں آپ اڈاریاں بھالدے ساں ، ساڈا تھاں تھاں رزق کھلار دیتا
لوکاں نوں تے دیس دے وچ لبھیا ، سانوں ست سمندروں پار دیتا

کر بیٹھا ساں رب دے نال شکوہ ، مینوں جیٹھاں تے ہاڑاں نے ساڑ دیتا
اوپنے ایسیاں تھاواں تے گھلایا ای ، جتھے پنڈے نوں ٹھنڈاں نے ٹھار دیتا

بوہا یار دا وی تے ساں نُھل بیٹھے ، جدوں مُڑے ساں لمیاں پنیڈیاں توں
اسی کوچھ نصیب دا کڈھ دے رہے ، ایہناں کوچھ کھلایاں مار دیتا

میرے ویریاں بیٹھ کے وین پائے ، مینوں ڈوبدی لہر نے اُچھال دیتا
میں سی آپ وی ہمتاں ہاریاں نہیں ، مینوں ایویں نہیں لہراں نے تار دیتا

پورا زور وی لا کے ناں وڈھ سکے ، جیہڑا لبھا سی لگے نوں ٹوریا ای
ساڈے بالاں نوں وی رج رج لبھا ، سانوں ماپیاں ایٹا پیار دیتا

میں ای کھیڈ نوں لسیاں کر بیٹھا ، پئی مھر جاوے دا ہاریاں دا
دل مار ہجوکیاں وٹ کڈھے ، میں اک کے دل نوں ہار دیتا

گلا کاہدا اے ہن تینوں جن ماہی ، توں تے راتاں وی باہر گزارنا سیں
اوہنوں پتا سی عارفا عادتاں دا ، ایس پاروں ای نہیں تینوں گھار دیتا



چادر بڈیاں تھی سی

شرم حیا تے لئی سی

روٹی تے میل جاندی سی

بھاویں لہدی سٹی سی

رنگھی مٹی مٹاں جی

ایہو ساتھوں ڈھکی سی

دُگھاں اندروں کھا دھا ای
تاہیوں چدڑی مٹکی سی

دھوناں تاہیوں ٹیاں نیں
ات وی کئی چلی سی

دُگھاں دی برسات جیویں
میرے مل نوں ڈھکی سی

رت پی کے وی پنگری نہیں
پیار دی ول جو سٹکی سی

عشق دی گڈی دیکھو تے؟
کتھے جا کے رگی سی

عارف تیرا شوق وی تے
ملاحاں دی کھی سی



رت جانے کھیڑیاں عذاباں دیاں گلاں نیں
 سوہنیا! ایہہ ساریاں کتاباں دیاں گلاں نیں

پانیاں چج رڑھ گئے نیں کتے ارمان وی
 بھیڑے تے کلکھنے سلاباں دیاں گلاں نیں

مُھلاں نال کنڈے ہندے، مُھلاں دی ایہہ شان اے
 ہندیاں نہیں سوکھیاں گلاباں دیاں گلاں نیں

ساریاں کتاباں وچوں ڈگھاں نوں مکاویے
ایہو جہیاں اصلی ٹواباں دیاں گلاں نیں

لگے ایس دھرتی نے تھوڑے دُکھ جھلے نیں؟
کیہڑیاں سوالاں تے جواباں دیاں گلاں نیں

جدوں دا چناب سٹکا سوہنیاں وی مکیاں
ایہہ تے چنا! وگدے چناباں دیاں گلاں نیں

بن ٹھن پھرنا تے رج لینا ، سوں لینا
ایہہ تے ساڈے شہر دے نواباں دیاں گلاں نیں

مینوں کدوں نشے نال کوئی سروکار اے
میریاں تے وکھری شراباں دیاں گلاں نیں

دُڈھاں دیاں نہراں نہیوں ہُن کچے وینہدیاں
عازفا! او بچنا! ایہہ خواباں دیاں گلاں نیں



ہور کوئی مجبوری اے تے رہن دیو
دل دی نہیں منظوری اے تے رہن دیو

کل پرسوں آ جانا اسیں تے عادی آں
کوئی کم ضروری اے تے رہن دیو

جام نوں چھڈو ، زہر وی دیسو پی لیاں
سگت دی مزدوری اے تے رہن دیو

جام وصال دا دے کے چھڈنا چنگا نہیں
عشق دی شرط جے دوری اے تے رہن دیو

پینا سمجھ کے سانوں نال جے رکھیا ای
دل دے وچ مغروری اے تے رہن دیو

پیلک ساڈے مونہہ تے چنگی لگدی اے
اودا رنگ سندوری اے تے رہن دیو

جان لڑونا ، ساتھ نبھاؤنا سوکھا نہیں
یارو! جے معذوری اے تے رہن دیو

عارف جان تلی تے لے کے پھردا اے
ایہہ مندی مشہوری اے تے رہن دیو



روگ دل والے کڈھ وٹ دیندے، ہے اوہ کون اے جہنوں دھریکدے نہیں
کوئی سر اُتے باہواں رکھ لیندے، کوئی میرے وانگوں مول چیکدے نہیں

جے آ شک ڈاڈھا تئیں لے آؤ، جگ دس دیسی کپھدے شعر چنگے
دل پڑ اٹھے پھیر لکھدے آں، اسیں ایویں تے حرف الیکدے نہیں

مینوں لوکاں بتھیریاں دسیا اے، تیری کنڈتے پھٹ تیرے یار دے نیں
جدوں تائیں ناں اگھیں میں ویکھ لوواں، اودوں تائیں ایہہ پیار شریک دے نہیں

خط تک دیاں سار ای دل دسیا ، ایویں غیر نے کھیاں ماریاں نہیں
جیہا آپ سوہنا اوویں خط ہوسی ، ایہا لفظ تے دل وسنیک دے نہیں

ایہہ تے اپنا اپنا طرف ہندا ، کھیر کتیاں نوں کدے پچدی نہیں
دوگھٹاں دے نال کئی بڑھک پیندے ، کئی مٹ وی پی کے ریکدے نہیں

بھری بزم دے وچ اُس سوہنڑے نے ، ایہا آکھ کے اپنا نیا اے
انج تے ساڈے نیں ایہہ عزیز پھروی ، ذرا دور دے نیں نزدیک دے نہیں

تیری اپنی سی رفتار ڈھلتی ، سے ہار کے بازیاں وٹ کڈھی
چک عارفا ذرا تون پیر کالھے ، ویلے لنگھ جاندے نیں اڈیکدے نہیں



دل دی جد کنسو لینا واں
یاداں وچ ڈبو لینا واں

اُنج تے غم دا سونہاں میں ، پر
تیرے چکھے رو لینا واں

دونا ، تینا ، پرتاواں گا
میں دُنیا توں جو لینا واں

کون کسے دا؟ سوچ کے ایہو
دل دا بوہا ڈھو لینا واں

اوہدے حُسن جمال دا جادو
اگھیاں وچ سمو لینا واں

یار ناراض ناں تھیون ایس لئی
آپو پینا ہو، لینا واں

رتا! کد مونہہ منگیا ملدا
جو ملدا اے سو لینا واں

عارف دُگھاں دا سرمایہ
اپنے دل نوں ڈھو لینا واں



اوس دُنیا تے پیار وٹیا سی
اُس کدوں انتظار وٹیا سی؟

کدھرے اچھریویں، کدھرے بھٹکھاں نیں
اے خدا! پہلی وار وٹیا سی؟

ساڈے کاسے سچ رِزق دا توڑا
غیر نوں بار بار وٹیا سی

حُسن وِٹیا سی بے تماشا جے
عشقِ نونِ اِعتبارِ وِٹیا سی؟

ایس پاروں ای رو مھڈیا جے
روگیاں نونِ خمارِ وِٹیا سی

ساڈا حصہ وی لے گئے مگڑے
اوس تے بے شمارِ وِٹیا سی

زندگی گھوڑ دا پیارا جے
کاہنوں اینا کھلارِ وِٹیا سی

آؤ عارف دا وی پتا کرئیے
پیار اوہنے وی یارِ وِٹیا سی



جیہڑا بجن یاراں نوں وی ٹھگ جاندا اے
 ہولی ہولی آپے نکرے لگ جاندا اے

خردے وانگوں حق دے گوہری تھوڑے ہندے
 بوہتے اڈوہر جاندا چڈھر جگ جاندا اے

نئے ہندیاں انگلی پڑ کے کُردا جیہڑا
 اوہنوں پھر کیہہ وڈیاں ہو کے وگ جاندا اے

جیہڑا ہور گھراں دے دیوے بالدا ہووے
 اوہدے گھر دا دیوا آپے جگ جاندا اے

اوسنے مُڑ کے اج تک ساڈی وات نہ پُتھی
 دل دا پھوڑا آپے بھر کے وگ جاندا اے

پیار سُنہیے دے. بدلے وچ اپنا عُصہ؟
 جد آؤندا اے مونہہ، چوں کڈھدا اگ جاندا اے

پھیر تے بجا! بھجن والی راہ نہیں لہدی
 دل انگیارا رگ رگ دے وچ مگ جاندا اے

عشق. دا پیچا پاون لکیاں سوچ لویں توں
 ایہہ تے یارا! سر توں لاه کے پگ جاندا اے

دل دے وچوں کیوں عارف کڈھاں اوہنوں
 اوہ تے دل دے اندر بن کے رگ جاندا اے



عشق دے وپڑھے دے وچ وسیاں ، پھر دیاں برساتاں
عشق دے لکھ تے اینج نہیں جیویں ات ہنیریاں راتاں

کلم کلتے ہو کے وی نہیں عاشق کلتے ہندے
کندھاں کوٹھے ایہناں دے ناں کر دے گلّاں باتاں

ہنجو ، ہاواں ، ہاڑے ، سڈھے رب تائیں نہیں جاندے
بھاویں جوکن لئی وڈیرے لاون کبیاں گھاتاں

کتنی ونگی کر کے کیویں ٹر دے دولت والے
اوپدے وٹے وچوں دے کے صدقے تے خیراتاں

اگو آدم وچوں رب نے سبھ نوں پیدا کیتا
زرداراں نے آپ بنائیاں ، نکلیاں وڈیاں ذاتاں

روز دھماکے ، حال پکاراں ، آپس دے وچ چھنجیاں
ہن تے دشمن کولوں ہوسن ، سانوں سدھیاں ماتاں

ساری دُنیا وچوں جا کے بھیکھ تے قرضہ لہجھے
پچھلے پیریں ٹر دیاں ٹر دیاں کہیہ ہویاں اوقاتاں

آون والیاں نسلاں سانوں کیویں چنگا کہسن
لوکاں وٹیاں لوکاں دے وچ رینج دیاں سوغاتاں

عارف تینوں تنگ نہیں کردا ، ہاں پر میں بندہ تیرا
جد وی ویلھ ملے تے میں ول پاویں سائیاں جھاتاں



جاندى وارى وکھرا رولا پا جاواں گا
 دُنیا نوں میں اپنا آپ وکھا جاواں گا

جے کر ظلاں والے بوہے بند ناں ہوئے
 مظلومی ہں دُنیا نوں تڑپھا جاواں گا

سچ منان لئی اے جے گرلانا پیندا
 ایہہ تار سوچیں اس گلوں شرما جاواں گا

جے توں چار دیہاڑے سانوں تھکی دیویں
سونہہ رت دی میں دُنیا اُتے چھا جاواں گا

آپ تے بھاویں راہواں دے وچ ڈگ پواں میں
دوجیاں لئی تے ساریاں کندھاں ڈھا جاواں گا

چل ، وِلا! ہُن کوش کر کے اوتھے چلے
چنگیاں لکھتاں بھوئیاں اوہنوں بھا جاواں گا

اِگو واری لوک سیانے ڈنگے جانڈے
پھیر میں کیویں تیتھوں دھوکھا کھا جاواں گا

آپے گھل کے روز سڑے گھٹی جاویں
دُنیا کولوں جد وی لیا آ جاواں گا

عارف گونج نہ مٹے رہنیاں عُمران تائیں
ہو سکیا تے ایساں غزلاں گا جاواں گا



یاں توں یاراں دے وچ بہہ کے دل دے ورقے کھولیں ناں
یاں پھر جگ دے طعنے سُن کے دڑ وٹ جائیں بولیں ناں

تیرے پیار پندھیڑیاں میرا جیون انت رُلایا اے
ہنجو ہار حیاتی دے وچ زہر جدائی گھولیں ناں

حُسن جوانی چار دیہاڑے اوڑک سورج ڈھلنا اے
لاج لویری پگ نوں سجناں پیراں پٹھاں روئیں ناں

کھیڈی جا توں اوووں تائیں جد تک چنگا گدا ای
وچوں لیراں لیراں ہوسی ، دل دی کھدو پھولیں ناں

سر نوں میری ہک ناں لا دے ، یاں سر میرا لاہ دے توں
جھوٹھیاں وصل اُمیداں دے کے مینوں یار مدھولیں ناں

دل نے اپنا بھارا وی تے اوہدے وتے پاؤنا اے
عسے دے تگلو وچ سجنا! اپنے آپ نوں تولیں ناں

دل دی جد وی منی عایف ایجے مونہہ دی کھاہی اے
ناں غیاں پچھتاوا رہندا ، میرے دکھ پھرولیں ناں



آئیاں مچاں ہور زیادہ

نُکھ چ رجاں ہور زیادہ

جئے لیڑے لیراں ہوئے

ہوئیاں لجاں ہور زیادہ

ایہو بھیڑی عادت میری

گل نوں چھجاں ہور زیادہ

مٹھسی مر گئی ات لوکائی

عمرے ، حجاں ہور زیادہ

جیوں جیوں باہروں بھیرٹی بھوگاں

گھر وچ گجاں ہور زیادہ

اندروں خالی ، باہروں تنیا

تاہیوں وجاں ہور زیادہ

خورے اج ای آ جاوے اوہ

روز ای سجاں ہور زیادہ

بے قدرے پھر روندے دیکھے

بٹکاں ، چھجاں ، ہور زیادہ

عارف نوں وی بنھ دیتا اے

دل دیاں پچاں ، ہور زیادہ



تجن بیٹھے کول تے غزلاں لکھی جا
ایہ ویلا انمول تے غزلاں لکھی جا

دیکھیں! چار چھیرا کھڑ کھڑ ہسدا ای
دل دا بوہا کھول تے غزلاں لکھی جا

اج تے ویلا عمل کے گل نوں دن دا
بول ، ولا! ہن بول تے غزلاں لکھی جا

مڑ توں ویلا پلٹیا رتجھاں سدھراں دا
ایہہ دُنیا اے گول تے غزلاں لکھی جا

رج کے دُکھ سنا لے ایہو موقع ای
پھول ، پھپھولے پھول تے غزلاں لکھی جا

سڑ دے نیں جے دشمن ہور وی ساڑی جا
رج و جا توں ڈھول تے غزلاں لکھی جا

عارف! محل جا نفرت بھریاں راتاں نوں
پیار دے موتی زول تے غزلاں لکھی جا



ڈگھاں دی شاہکار ، کہانی پھیر کہواں گا
میل گئے جے غم خوار ، کہانی پھیر کہواں گا

بتی عمرے ڈکھڑے سنا چنگا نہیوں
کھیڈ لوو دن چار ، کہانی پھیر کہواں گا

گردن دے وچ سریا جس دے رہندا سی
پھر دا اے لاچار ، کہانی پھیر کہواں گا

اوہدیاں بے پروائیاں دا میں جانو آں پر
کل نوں جاندی وار ، کہانی پھیر کہواں گا

جس دی خاطر ڈھپاں ، پالے ، جر دیاں گزری
چھڈ گیا اوہ یار ، کہانی پھیر کہواں گا

ایویں ٹیوے لا لا کاہنوں تھک دے او پئے
میں کس دا پیار ، کہانی پھیر کہواں گا

اُنج تے سونہاں ساں میں اٹھدیاں لہراں دا وی
کنج ڈبیا وچکار ، کہانی پھیر کہواں گا

اک دن اوہ وی آوٹا واجاں دے دے کے
تڑپھو گے سرکار ، کہانی پھیر کہواں گا

اوڑک پرت کے اوہنے واپس سدنا ہے تے
عارف اُس دربار ، کہانی پھیر کہواں گا



بھاویں درد چنگیرے کہے

پھیر وی سہرے تیرے کہے

دل دی بات ادھوری رہی

اُنج تے شعر ہتھیرے کہے

کالی رات دے کرب فسانے

بلیبل آن سویے کہے

تیرے سارے شکھ سنہیے
کاواں بیٹھ بنیرے کہے

اک دن اونے حال چا پچھیا
سارے ڈکھ ودھیرے کہے

اپنے ہتھیں خط لکھ لکھ کے
حرفاں حال اوکھیرے کہے

میری بدنامی دے قفسے
یاراں چار چھیرے کہے

عارف ہوراں دا ناں لکھ کے
توں افسانے میرے کہے

بزم دیاں کتابیاں

نمبر شمار	کتاب و اثاں	مصنف / مرتب	اشاعتی نمبر	سنہ اشاعت
(1)	کسی سولا شاہ	میاں ظفر مقبول	ISBN-969-3082-09-3	1980
(2)	چوہاں	(انشائیے) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-08-5	1985
(3)	ٹونیاں	(مجموعہ کلام) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-07-7	1988-95
(4)	لکھیں لکھیں آ گیا	(کافیاں سولا شاہ) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-06-9	1987-95
(5)	نوائے منظر	(مجموعہ کلام) میاں محمد اسماعیل منظر / میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-05-0	1988-90-96
(6)	گفت گفتار	(سی حرفیاں سائیں سولا شاہ) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-04-2	1988-95
(7)	پھر کھیاں زباناں	(بارہ ماہے سائیں سولا شاہ) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-03-4	1988-96
(8)	تختہ حجاز دا	تغزیر بخاری . میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-02-6	1990
(9)	سائیں سولا شاہ واقعہ بگائل بشنو	میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-10-7	1992
(10)	بول حیدری	(سائیں حیدر شاہ دی حیاتی تے شاعری) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-12-7	1993
(11)	الہی انگریز	(سیرت ایوارڈ یافتہ) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-15-8	1999
(12)	ام عالی تیرا	(نعتاں) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-17-4	2000-01
(13)	ممد و جمن	(کافیاں - محمد شریف) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-14-X	2002
(14)	شجرہ نوشاہیاں مع پاراں امام	سائیں عبد العزیز	ISBN-969-8082-20-4	2003
(15)	مکلف	(غزلاں) تغزیر بخاری	ISBN-978-969-8082-29-1	2008
(16)	وساں	(نظماں، غزلاں) ڈاکٹر عظمت اللہ عظمت	ISBN-978-969-8082-27-7	2008
(17)	نعتاں دا مکمل	ڈاکٹر حفیظ احمد	ISBN-978-969-8082-33-8	2009
(18)	روگ اوڑا	چاچا محمد یوسف	ISBN-978-969-8082-34-5	2009
(19)	دہنھو	(شاعری) سلطان کھاروی	ISBN-978-969-8082-34-5	2009
(20)	شہباز دیاں گلاں	(انٹرویو) ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-978-969-8082-37-6	2009
(21)	اتھرو آپ دلیاں	(غزلاں) جاوید نارف	ISBN-978-969-8082-38-3	2010

بزم کی کتب

نمبر شمار	کتاب کا نام	مصنف / مرتب	اشاعتی نمبر	سز اشاعت
(1)	باتوں باتوں میں	(اُردو اشاعت) پروفیسر میاں مقبول احمد	ISBN-969-8082-01-8	1990
(2)	باتوں میں باتیں	(اُردو اشاعت) پروفیسر میاں مقبول احمد	ISBN-969-8082-00-X	1991
(3)	مرزا صاحبان (ص 336)	(ایوارڈ یافتہ) سائیں مولا شاہ / میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-21-2	2004
(4)	ست گنج آری نامہ مولا شاہ عرف زہرہ مشتری (اردو ترجمہ) سائیں مولا شاہ / ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-23-9	2007	
(5)	مرزا صاحبان (ص 448)	(اردو ترجمہ) سائیں مولا شاہ / ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-978-969-8082-26-0	2007
(6)	کسی پنوں	(اردو ترجمہ) سائیں مولا شاہ / ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-978-969-8082-22-0	2008
(7)	بگال بشنوں	(اردو ترجمہ) سائیں مولا شاہ / ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-978-969-8082-28-4	2008
(8)	بات سے باتیں	پروفیسر میاں مقبول احمد	ISBN-978-969-8082-25-0	2008
(9)	دیراں پڑے ہیں راتے	جلوید عارف	ISBN-978-969-8082-32-1	2009
(10)	کچھ عشق کیا کچھ کام کیا	(سفر نامہ) جلوید عارف	ISBN-978-969-8082-39-0	2010
(11)	ہیر و رانجھا	(اُردو ترجمہ) سائیں مولا شاہ / ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-978-969-8082-29-1	--



ساڈیاں پر انیاں روایتاں وچ شاعراں، سوجھواناں واسطے ایہہ گل ان متھے قانون دادرجہ رکھدی سی پئی اوہ دنیا دیکھن واسطے سفر ضرور کر دے ہوندے سن۔ اپنی ذہنی تشکیل دے زمانے وچ کئی کئی سال داسفر اوہناں دے تجریاں تے مشاہدیاں نوں اوہ کھلار بخشدا سی جیہدے نال اوہناں دی شاعری رُشنائی جاندی سی تے پھیر ایہہ چانن لوکائی دے دلاں دماغاں نوں روشن کرداسی۔ بڑی ساہنے دی گل اے، جدوں ساڈے شاعراں نے سفر کرنا چھڈیا، اوہناں دی شاعری وی محدود نکتہ نظر دی ترجمان بندی لگی گئی۔ اج شاعری نوں جیہڑا زوال آیا اے، اوہدے اک ہزار ہور کارن دے جاسکدے نیں پروڈاکارن ایہو ای اے۔

جاوید عارف نوں وڈی سہولت حاصل اے پئی اوہناں دے سفری تجربے ون سوتے وی نیں تے بھرویں وی۔ اوہناں نے دنیا دی رنگارنگی نوں رنج کے دیکھیا مانیا اے۔ دنیا دی ایہو رنگارنگی تے کھلار اوہناں دی شخصیت تے مزاج دا وی حصہ بن گیا اے تے لکھت وی بندے دی شخصیت دا اظہار ای ہوندی اے۔

میںوں جاوید عارف دی شاعری پڑھدیاں احساس ہو یا پئی اوہناں دی شاعری وچ مقامی رنگ تے دھرتی نال گوڑھی جُوت موجود اے۔ ساڈے سماج دے روزمرہ دے بھرویں خیال نوں اوہناں نے سوہنے انداز نال پیش کیتا اے۔

ایہو جیہے دکھانت جواتھے بیٹے باسٹھ ورھیاں وچ لوکائی دا مقدر بنے رہے نیں، اوہناں بارے ہور ناں نے وی بوہت کجھ لکھیا اے۔ ہر آون والا دیہاڑا پہلے نالوں مندا آ رہیا اے، اوتھے جاوید عارف نے ایہنوں بہت سوہنے انداز نال موضوع بنایا اے۔

جاوید عارف نے لمبی بحر وچ وی سوہنیاں غزلاں لکھیاں نیں تے نکی بحر وچ وی اوہ گل نوں بھرویں انداز نال بیان کردا اے۔

جاوید عارف ہوراں دی شاعری اجو کے انسان دا المیہ اے جیہنوں اوہناں نے بڑے سچ جتے ڈھنگ نال پیش کر کے ساڈے دل دی آواز بنا دتا اے۔

107

جہیل احمد

ایڈیٹر سویرا انٹرنیشنل۔ لاہور

۲ نومبر ۲۰۰۹

